

De geschiedenis van Nederland
in 50 teksten

Verantwoording

De teksten in dit pakket zijn geschreven naar aanleiding van de 50 vensters van de Canon van de Nederlandse geschiedenis. In deze canon worden 50 gebeurtenissen genoemd die kenmerkend of bepalend zijn geweest voor de geschiedenis van Nederland. De 50 vensters bij elkaar vertellen het verhaal van ons verleden.

Het eerste venster van deze canon is het verhaal over de hunebedbouwers, 5000 jaar geleden. De canon sluit af met het verhaal over de eenwording van Europa vanaf 1945.

De taal in de teksten is zo eenvoudig mogelijk gehouden. Moeilijke woorden, abstract en beeldend taalgebruik en lastige zinnen zijn zoveel mogelijk vermeden. Daardoor hebben kinderen minder moeite om de teksten over soms ingewikkelde onderwerpen te begrijpen. De teksten zijn voorzien van een opdrachtblad. Op de opdrachtbladen staan een aantal vragen. De antwoorden op deze vragen kunnen eenvoudig worden gevonden in de teksten. Daarnaast wordt een aantal onderzoeksvragen gesteld. Het betreft opzoekvragen. De antwoorden op deze vragen kunnen niet in de tekst worden gevonden. Daar is internet (Google), een volwassene of een woordenboek voor nodig.

De teksten vormen een tijdslijn die begint bij de Hunebedbouwers 5000 jaar geleden en die eindigt bij de eenwording van Europa na 1945. De teksten kunnen ook thematisch ingedeeld worden. Zo kunnen meerder teksten onder één noemer worden gebracht.

Op de volgende bladzijde bevindt zich een tabel die gebruikt kan worden om de teksten naar thema te clusteren. Door meerdere teksten rondom een thema te verzamelen, kunnen boekjes worden samengesteld.

De teksten kunnen uitgangspunt zijn voor groepslessen. De teksten lenen zich ook voor individueel gebruik.

De teksten kunnen aangeboden worden op papier. Ze kunnen ook gelezen worden via internet en wel via de website www.wintaalsoft.nl.

Het materiaal bestaat uit de 50 teksten en de opdrachtbladen. Het materiaal wordt geleverd als een pdf bestand. Het pdf bestand kan onbepert worden. Daarnaast worden de teksten aangeboden via internet of op een cd waarop het internetprogramma staat.

Verder bestaat het materiaal uit twee series kaartjes. Deze kaartjes zijn bestemd voor twee spelletjes: leg in de goede volgorde en zoek bij elkaar.

Indeling teksten naar thema

1: De oudheid	7: Het kolonialisme
2: De middeleeuwen	8: De Industriële Revolutie
3: Religie en het christendom	9: Nederland na de Tweede Wereldoorlog
4: De Gouden Eeuw	10: Handel en industrie
5: Kunst en wetenschap	11: Politiek en het ontstaan van democratie
6: Oorlog	

Inhoud

Verantwoording	2
Indeling onderwerp naar thema	3
1: De Hunebedbouwers	4
2: De Romeinen in Nederland	6
3: Willibrord en het christendom	8
4: Karel de Grote	10
5: Hebban olla vogala	13
6: De moord op Floris V	15
7: De Hanzesteden	17
8: Erasmus	19
9: Karel V	21
10: De Beeldenstorm	23
11: Willem van Oranje	25
12: De Republiek	27
13: De V.O.C.	29
14: De Beemster	31
15: De grachtengordel / Amsterdam	33
16: Hugo de Groot	35
17: De Statenbijbel	37
18: De schilder Rembrandt	39
19: De atlas van Bleau	41
20: Michiel Adriaenszoon de Ruyter	43
21: Christiaan Huygens	45
22: Spinoza	47
23: De handel in slaven	49
24: Een buitenhuis aan “de Vecht”	51
25: Eise Eisinga en het planetarium	53
26: De Patriotten	55
27: Napoleon en de Frans Tijd	57
28: Willem I	59
29: De eerste trein rijdt in Nederland	61
30: De grondwet van 1848	63
31: Max Havelaar	65
32: Kinderarbeid en het verbod	67
33: Vincent van Gogh	69
34: Aletta Jacobs / emancipatie	71
35: De Eerste Wereldoorlog	73
36: De Stijl	75
37: De jaren van de grote werkloosheid	77
38: De Tweede Wereldoorlog	79 - 90
39: Anne Frank en de vervolging van joden	85
40: Indonesië	91
41: De verzorgingsstaat en Willem Drees	93
42: Zeeland en de watersnoodramp van 1953	95
43: De televisie in de huiskamer	97
44: De haven van Rotterdam	99
45: Annie M.G. Schmidt	101
46: Suriname en de Nederlandse Antillen/einde van het kolonialisme	103
47: Veelkleurig Nederland	105
48: Srebrenica	107
49: Gas uit Groningen	109
50: De Europese Unie	111
Spel 1: leg in de goede volgorde	113
Spel 2: Zoek bij elkaar	119
Antwoorden	125

Hunebedden in Drenthe (300 voor Christus).

Drenthe is een provincie in het oosten van Nederland.
Het ligt tegen de grens met Duitsland.
De hoofdstad van Drenthe heet Assen.
Al 5000 jaar wonen er mensen in Drenthe.

Hunebed

De eerste bewoners van Drenthe waren boeren.
Deze boeren bouwden huizen van hout.
Ze hadden koeien, schapen en varkens.
Ook verbouwden zij graan.
Het eten kookten zij in potten.
Deze boeren leefden in het stenen tijdperk.
In het stenen tijdperk gebruikten mensen gereedschap van steen.
Messen en bijlen waren gemaakt van steen.
En niet van ijzer.
Ijzer kenden deze mensen 5000 jaar geleden nog niet.

Waarom gingen de eerste boeren in Drenthe wonen?
Grote delen van Nederland liggen lager dan de zee .
De grond is nat en zacht.
Daar heb je altijd last van water.
Maar Drenthe ligt hoger.
Er zijn heuvels van zand en deze heuvels zijn hoog en droog.
Daarom gingen mensen 5000 jaar geleden in Drenthe wonen.

De eerste bewoners in Drenthe bouwden hunebedden.
Hunebedden zijn de oudste gebouwen in Nederland.
Ze zijn wel 5000 jaar oud.
Hunebedden zijn gemaakt van grote stenen.
Het zijn graven.

De eerste bewoners van Drenthe begroeven de doden in hunebedden.
Ze dachten dat dode mensen een reis maakten naar een ander leven.
Daarom kregen de doden potten mee.
In die potten zat eten.
Het eten hadden de doden nodig op hun reis.

Vroeger waren er wel 100 hunebedden.
Nu zijn er nog 52 over.

1. Hoeveel jaar geleden woonden de hunebedbouwers in Drenthe?

.....

2. Verklaar waarom de hunebedbouwers in Drenthe woonden.

.....

.....

.....

3. De hunebedbouwers waren boeren. Waar leefden zij van?

.....

.....

.....

4. Jij leeft misschien wel in het plastic tijdperk.
De hunebedbouwers leefden in het stenen tijdperk.
Welke zinnen uit de tekst bewijzen dat?

.....

.....

5. In Drenthe zijn nog 52 hunebedden te zien. Waartoe dienden de hunebedden?

.....

.....

.....

6. De hunebedbouwers hadden een diep geloof in goden. Welke zin uit de tekst bewijst dat?

.....

Onderzoeksvragen:

- De hunebedden zijn gemaakt van enorme stenen. In Nederland zijn geen bergen of rotsen. Hoe denk je dat deze stenen in Nederland zijn gekomen?
- Hoe werd een hunebed gebouwd?
- Wat is er gebeurd met het Hunebed in de buurt van Emmen op 6 juli 2011?
- Veel hunebedden zijn verwoest. De stenen kregen een nieuwe bestemming. Waar werden de stenen van de verwoeste hunebedden voor gebruikt?
- Hoe heetten de goden van de hunebedbouwers?

De moord op Floris V: 1296.

In 1296 was Nederland nog leeg en er woonden niet veel mensen.
De meeste mensen woonden in kleine dorpjes.
Er waren niet veel steden.
En steden als Leiden en Utrecht waren nog klein.
Nederland bestond nog niet.
Er was nog geen regering in Den Haag.
Er was nog geen koning of koningin.
Holland en Utrecht bestonden.
Zeeland en Brabant bestonden.
En Gelre bestond.
Deze gebieden werden geleid door graven.
Tussen deze graven was veel strijd.
Iedere graaf wilde zijn land groter maken.
Vechten en moorden was normaal in 1296.

De kaart van de Lage landen.

Floris V was een graaf.
Hij was de graaf van Holland.
Hij vocht tegen Utrecht.
Hij vocht tegen de Friezen.
Floris maakte van Holland een groot gebied.
Floris liet kastelen bouwen in Holland.
Een bekend kasteel was het Muiderslot.
Een ander kasteel was een kasteel in Den Haag.

Floris had ook vijanden.
Deze mensen waren het niet met Floris eens.
In 1296 werd Floris gevangen genomen door zijn vijanden.
Hij werd opgesloten in zijn eigen kasteel Muiderslot.
Maar Floris had ook vrienden.
Zijn vrienden wilden hem bevrijden.
De vijanden van Floris wilden niet dat Floris werd bevrijd.
Zij wilden Floris ontvoeren naar een ander land.
Toen Floris werd ontvoerd, zat hij op een paard.
Floris wilde vluchten.
Maar dat mislukte.
Floris viel tijdens zijn vlucht en hij werd door zijn vijanden vermoord.

De moord op Floris V.

1. In 1296 bestond Nederland nog niet als land. Het grondbezit was verdeeld. Deze gebieden dragen de namen van de provincies van nu. Hoe heetten de gebieden in 1296?

.....
.....
.....

2. Wie had de leiding in Holland en probeerde dat gebied te verdedigen en te vergroten?

.....

3. In welk kasteel woonde graaf Floris V?

.....

4. Tegen wie vocht Floris V vaak?

.....
.....

5. Floris V is belangrijk geweest in de geschiedenis van Nederland. Welk gebied verenigde hij en maakte hij groot?

.....

6. Hoe overleed Floris V?

.....
.....

Onderzoeksvragen:

- Waar ligt het kasteel Muiderslot? Zoek het op in de atlas en teken het in op de kaart. Teken ook Den Haag in op de kaart.
- De regering van Nederland vergadert in Den Haag. De koningin leest ieder jaar de troonrede in Den Haag. De troonrede is een tekst met de nieuwe plannen van de regering. Hoe heet het gebouw waar de koningin de troonrede voorleest?
- Wie waren de vijanden die samenwerkten om Floris te ontvoeren?
- In welke plaatsen in Holland liet Floris V kastelen bouwen?

Hugo de Groot (1554 - 1640).

Vanaf 1568 was Nederland in oorlog met Spanje.
Nederland heette toen de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden.
De oorlog zou 80 jaar duren tot 1648.
Na 41 jaar oorlog maakten Nederland en Spanje een afspraak.
Zij spraken af om 12 jaar geen oorlog te voeren.
Deze afspraak werd het Twaalfjarig Bestand genoemd.

Hugo de Groot

In 1619 liep het Twaalfjarig Bestand op zijn eind.
De oorlog tegen Spanje duurde nu 51 jaar.
De leiders in de republiek waren het niet met elkaar eens.
Er ontstond een flinke ruzie.
Sommige leiders wilden vrede met Spanje sluiten.
De oorlog kostte veel geld en door de oorlog stierven veel mensen.
Anderen wilden geen vrede met Spanje.
Zij wilden de oorlog hervatten.
Zij wilden doorgaan met de oorlog totdat Nederland de oorlog had gewonnen.

Hugo de Groot was voor voortzetting van de vrede met Spanje.
Hugo de Groot was een denker en een schrijver.
In zijn boeken gaf hij zijn mening.
Hij zei en schreef wat hij dacht.
Hugo de Groot vond dat mensen weer normaal moesten kunnen leven.
Hij wilde dat mensen weer normaal konden werken.

De tegenstander van Hugo de Groot was de stadhouder prins Maurits.
De stadhouder was de leider van het leger.

Prins Maurits wilde de oorlog hervatten.
Hij wilde de Spanjaarden verslaan en de oorlog winnen.
Hugo de Groot en prins Maurits waren het niet met elkaar eens.
Ook waren ze het niet met elkaar eens over de rol van de kerk.
In 1619 gaf prins Maurits de opdracht om Hugo de Groot te arresteren en om hem op te sluiten.

Hugo de Groot werd opgesloten in het kasteel Loevestein.

Hugo de Groot hield van studeren en van veel lezen.
Gelukkig mocht hij in de gevangenis studeren.
Daarom kreeg hij veel boeken.
Deze boeken zaten in een kist.
Soldaten brachten een kist met nieuwe boeken.
En als Hugo de Groot de boeken had gelezen, kwamen soldaten de kist ophalen.

In 1621 zat Hugo de Groot al twee jaar opgesloten in het kasteel Loevestein.
Hugo de Groot had een plan.
Hij verstopte zich in de kist.
De boeken lagen in zijn bed onder de dekens.
Soldaten haalden de kist en brachten de kist naar buiten.
De kist was zwaar.
Maar de soldaten keken niet in de kist.
Hugo de Groot ontsnapte uit de gevangenis en vluchtte naar Frankrijk.

1. In welk jaar begon de Tachtigjarige Oorlog?
.....
2. Hoe heette de afspraak tussen Nederland en Spanje om 12 jaar lang geen oorlog te voeren?
.....
3. In 1619 liep het Twaalfjarig Bestand ten einde.
In de republiek had je voorstanders en tegenstanders voor vrede met Spanje?
Welke zinnen uit de tekst bewijzen dat?
.....
.....
.....
.....
.....
.....
4. Wie was voor voortzetting van het bestand?
.....
5. Wie wilde voortzetting van de oorlog tegen Spanje ?
.....
6. Prins Maurits en Hugo de Groot waren het niet met elkaar eens.
Prins Maurits liet Hugo de Groot arresteren en opsluiten.
In welk kasteel werd Hugo de Groot opgesloten?
.....
7. Hoe ontsnapte Hugo de Groot?
.....
.....
.....
8. Naar welk land vluchtte Hugo de Groot?
.....

Onderzoeksvragen:

- In Delft staat een standbeeld van Hugo de Groot. Waarom?
- Het plan om te vluchten kwam van de vrouw van Hugo de Groot. Met wie was hij getrouwd?
- Prins Maurits ligt begraven in de Nieuwe Kerk in Delft. Waar is Hugo de Groot begraven?

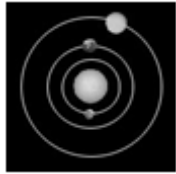

Eise Eisinga (1744 - 1828).

De zon is een ster.

Een ster geeft licht en warmte.

De aarde is een planeet.

Onze planeet draait om de zon.

Een rondje om de zon duurt 1 jaar.

De aarde is niet de enige planeet die om de zon draait.

Er draaien in totaal 9 planeten om onze zon.

Deze planeten heten: Mercurius, Venus, Aarde, Mars, Jupiter, Saturnus, Uranus, Neptunus en Pluto.

Een maan draait om een planeet.

Onze aarde heeft 1 maan.

Soms zie je de maan wel, soms niet.

Een rondje om de aarde duurt ongeveer 1 maand.

De meeste mensen weten nu dat de aarde om de zon draait.

We weten nu dat de maan om de aarde draait.

We weten nu veel over ons zonnestelsel en kinderen leren daarover op school.

Vroeger wisten mensen niet veel van het zonnestelsel.

Veel mensen waren bang.

Ze waren bang dat de aarde zou botsen tegen een andere planeet.

Eise Eisinga woonde in de provincie Friesland.

Hij was geboren in 1744.

In de tijd van Eise Eisinga waren veel mensen bang.

Ze waren bang voor de planeten.

Ze waren bang dat de aarde tegen een andere planeet zou botsen.

Eise Eisinga wist veel van het zonnestelsel.

Hij wist veel van de zon, de planeten en de manen.

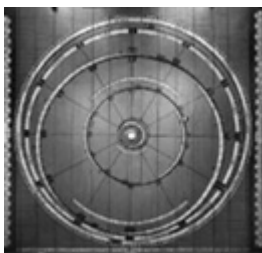
Hij wist dat de mensen niet bang hoefden te zijn.

Hij wilde de mensen informeren.

Hij wilde laten zien hoe de ruimte eruit zag.

Eise Eisinga

Eise Eisinga woonde in de stad Franeker.

In het plafond van zijn kamer bouwde hij een zonnestelsel in het klein.

In het plafond draaiden de planeten om de zon.

En de maan draaide om de aarde.

Alles klopte.

Zijn huis werd een museum waar je kon kijken naar het zonnestelsel.

Het werd een planetarium.

In dit planetarium konden mensen het zonnestelsel in het klein zien.

Zo zagen zij hoe het zonnestelsel eruit zag en hoe het werkte.

Zij kregen informatie over de zon, de maan en de planeten.

En zij leerden dat zij niet bang hoefden te zijn voor ongelukken in de ruimte.

Het huis van Eise Eisinga is nu nog steeds een museum.

1. Wat is een planetarium?

.....

2. Waar waren de mensen in de tijd van Eise Eisinga bang voor?

.....
.....

3. Hoeveel planeten draaien om onze zon?

.....

4. Hoeveel manen draaien om de aarde?

.....

5. Is de zon een ster of een planeet?

.....

6. Waar bouwde Eise Eisinga zijn planetarium?

.....

7. Eise Eisinga wilde de mensen in zijn tijd informeren.
Waar wilde hij de mensen over informeren?

.....
.....
.....
.....

Onderzoeksvragen:

- De aarde draait in 12 maanden om de zon.
Hoe lang doet de planeet Mars daarover?
- Welke planeet staat het meest dichtbij de zon?
- Hoeveel jaar heeft Eise Eisinga aan het planetarium gewerkt?
- Welke andere planeet in ons zonnestelsel heeft ook een maan?

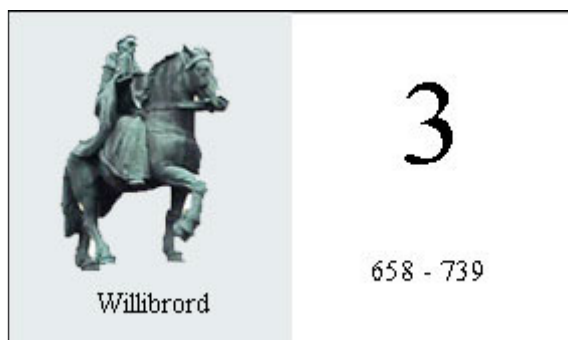

Spel 1: Leg in de goede volgorde.

Doel: Kinderen leren dat geschiedenis bestaat uit gebeurtenissen die elkaar opvolgen en krijgen inzicht in de tijdlijn.

Vorbereiding: Knip de kaartjes uit en vouw ze dubbel. Maak de kaartjes eventueel duurzaam door ze te plastificeren.

Werkwijze: Het spel bestaat uit 50 kaartjes. Op de bovenzijde staat een afbeelding. Op de achterzijde een getal (van 1 tot 50) en een jaartal. Laat door kinderen om de beurt (een aantal) de kaartjes in de goede volgorde leggen met de afbeelding naar boven. Na afloop worden de kaartjes omgedraaid en wordt de reeks gecontroleerd. Als de kaartjes goed zijn neergelegd ontstaat er een reeks van olopende getallen. Het spel kan ook gespeeld worden met een beperkt aantal kaartjes.

Spel 2: Zoek bij elkaar

Doel: Kinderen leren bij afbeeldingen de historische gebeurtenissen.

Vorbereiding: Knip de kaartjes uit. Maak de kaartjes eventueel duurzaam door ze te plastificeren.

Werkwijze: Het spel bestaat uit 2 keer 50 kaartjes. Bij iedere historische gebeurtenis horen 2 kaartjes. Op het ene kaartje staat een afbeelding. Op het andere kaartje staat een tekst en een jaartal. Kinderen zoeken de kaartje die een paar vormen bij elkaar.

Het spel kan ook gespeeld worden met een beperkt aantal kaartjes.

Om controle mogelijk te maken staan op de kaartjes die een paar vormen een symbool of een teken. Vormen de bij elkaar gelegde kaartjes inderdaad een paar, dan is het symbool hersteld.

De Hunebedbouwers

in Drenthe.

3000 voor chr.

De Romeinen

in Nederland.

12 voor chr. - 400

Willibrord

en het christendom
in Nederland.

658 - 739

Karel de Grote

verovert Europa.

742 - 814